

Počítačová lexikografie

Počítačové nástroje pro češtinu
Jaro 2020

Vojtěch Mrkývka

Co je slovník?

*souborné zpracování jednotek lexikální zásoby v heslech, zprav.
abecedně řazených*

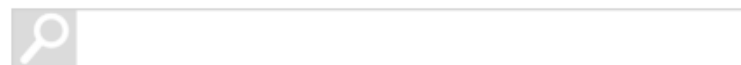
Slovník spisovné češtiny

Ideální slovník

- Obsáhlost
 - hodně hesel, co největší pokrytí slovní zásoby jazyka
- Aktuálnost
 - zachycení současného stavu jazyka (ne staré výrazy)
- Reálnost
 - užití slov v reálných kontextech, ne vykonstruované věty
- Rychlost
 - aby jejich tvorba netrvala sto let

Počítačový slovník (výhody)

- Multimediální slovníky
 - možnost přidání audionahrávky s výslovností aj.
- Aktualizace hesel
 - lze upravovat hesla v čase s novou verzí slovníku
- Hypertextové odkazy
 - jednoduché přesouvání mezi hesly na základě kliknutí na odkaz (namísto klasického viz)

VÝKLADOVÝ SLOVNÍK

▲ Základní

Základní typ slovníku (viz ↗slovníky – typologie slovníků) je slovník, který popisuje lexikálních jednotek a reflexi jejich kontextových a popisovány pomocí téhož jaz. Zaznamenává vědecké dílo popisující slovní zásobu v různé svou makrostrukturu a mikrostrukturu. *Ma* uspořádání a vzájemné provázání hesel, tj. j lexémů (morfémů), někdy i zkratk a zkratk v nom.sg. a v inf.). V *mikrostruktura* výkladů uživatele slovníku, zejména fonologicko-fone stylistická a pragmaticko-encyklopedická. S o výslovnosti a pravopise, o slovnědruhovém o frekvenci, stylu a úzu, informace o začlen o valenci, dále výklady významu, typické zařazovány i etymologické poznámky (zej mikrostruktury v.s. je výklad významu (↗slovník

Materiálovou základnou pro zpracování v.s. o (finálním) rozsahu cca 15 mil. excerpční založeny tři základní v.s. č., tj. *Příruční slovník*

Tvorba slovníků

- Obsahová stránka přípravy
 - Způsob, jakým jsou získávána zdrojová data do slovníku
- Formální stránka přípravy
 - Způsob, jakým jsou připravována slovníková hesla

Tvorba slovníků

Obsahová stránka přípravy

- Sběr tzv. slovníkových dat
- Ruční sběr
(klasická lexikografie)
 - lingvista našel zajímavé slovo např. v novinách a informace o něm si někam zapsal
 - příkladem jsou kartotéky →
- Sběr za pomoci korpusů
(korpusová lexikografie)
 - velká označovaná data z literatury či webu

slovník m.
= zásoba slov, slovní poklad.

Z Molièrový stejnojmenné znamenité veselohry, napsané
před téměř třemi stoletími, přěšlo do lidského slovníku
jméno " Tartuffe ".

1942 Týd . rozhl. 49. 2a. 4.

Tvorba slovníků

Formální stránka přípravy

- Tužka – papír / psací stroj
 - nejméně praktické
- MS Word / Excel
 - nejasná struktura
 - u Excelu problém u více významů, podvýznamů apod.
- GUI (Graphical User Interface)
 - rozhraní ke tvorbě slovníků přímo určené

Proč GUI

- Přehlednost vkládání
 - má políčka na to, co se od lexikografa očekává
- Strojová čitelnost (XML)
 - počítač si data po uložení opět přebere do vhodných políček
- Multiplatformnost
 - pokud je to na webu, jede to stejně na Win, Mac, Linuxu, Androidu, ...
- Převoditelnost (PDF, web, ...)
 - z jednoho formátu lze lehce (automaticky) udělat jiný

Testovací slovník - Edit entry

Publish:

Termín* :

Korpus

Slovní druh :

podstatne_jmeno

Gramatické informace :

Výslovnost :

+ Význam:

Definice :

Základ dortu

+ Příklad užití :

Hledání konkrétního slova nebo tvaru slova.

slovník

dělení: slov-ník¹

rod: m. neživ.

	jednotné číslo	množné číslo
1. pád	slovník	slovníky
2. pád	slovníku ²	slovníků
3. pád	slovníku	slovníkům
4. pád	slovník	slovníky
5. pád	slovníku ³	slovníky
6. pád	slovníku ⁴	slovnících ⁵
7. pád	slovníkem	slovníky

příklady: *česko-anglický slovník*, *anglicko-český slovník*⁶;
Slovník spisovného jazyka českého (SSJČ); *Slovník spisovné češtiny (SSČ)*⁷

Heslové slovo bylo nalezeno také v následujících slovnících: [SSČ](#), [SSJČ](#)

Odkazy k výkladové části Internetové jazykové příručky:

¹[Dělení slov](#)

²[Skloňování mužských jmen vzoru „hrad“ – 2. p. j. č.](#)

³[Skloňování mužských jmen – 5. p. j. č.](#)

⁴[Skloňování mužských jmen vzoru „hrad“ – 6. p. j. č.](#)

⁵[Skloňování mužských jmen – 6. p. mn. č.](#)

⁶[Složená přídavná jména](#)

P. lexikografie v ČR

- [DEB](#)
(Dictionary Editor and Browser)
 - DebWrite, DebDict, ...
- [Internetová jazyková příručka](#)
- [Nový encyklopedický slovník češtiny](#)

- [Lexiko](#)

Děkuji za pozornost

